

tino usque ad id tempus in urbe regia, scilicet Constantinopoli fuit ad Francos derivatum est. In his Othonis verbis tria video Summo Pontifici tribui, ablationem minoris dignitatis, quæ patriciatus dicebatur, coronationem, et appellationem imperatoris, et Augusti : Romano populo solam acclamationem. Idem quoque Otho lib. VII. cap. 41. non veretur Henricum IV avum suum, non verum imperatorem Romanorum appellare, quod imperium a schismatico Papa suscepisset. Principes (inquit) seditionem vulgimentes, ei (Henrico IV) apud Inglinheim occurrunt, ibique multis modis communitum, vel juxta alios, circumventum, ac coactum, insignia regni resignare, ac filio mittere, 43 regni sui post mortem patris, imperii 5. anno (ad quod tamen potenter magis, quam juste a Guiberto capta Urbe sublimatus fuerat) persuadent. Observa hoc loco, lector, Henricum IV non fuisse Othoni Frisingensi imperatorem, sed regem duntaxat, donec a papa Guiberto, qui et Clemens dictus est, ad imperium sublimaretur, et rursus ad imperium potenter, non juste sublimatum, quod Guibertus eum imperatorem fecerit, qui in schismate contra Gregorium VII verum Pontificem, sederit. Tam enim non potuit Guibertus verum imperatorem facere, quam ipse verus Papa non fuit. Quid autem est aliud, quæso te, a Pontifice aliquem ad imperium sublimari, quam imperatorem a Pontifice fieri? et cur ab anti-papa sublimatus, imperator non legitime factus censetur, nisi quia solius veri ac legitimi Summi Pontificis est, imperii dignitatem nomenque conferre?

XVI. — Godefridus Viterbiensis, qui Othone paulo posterior fuit, in suo Chronico universali, quod Pantheon appellavit, iisdem fere verbis, quibus Otho Frisingensis, exordium imperii Francorum describit. Anno (inquit) ab Incarnatione Domini 801 Carolus Magnus, regni sui anno 33, a Leone III Summo Pontifice coronatur, omni populo Romano tunc acclamante, et laudes Imperiales canente.

XVII. — Conradus Abbas Urspengensis, Godefridi ferme æqualis, in Chronico suo, in quo res Germanicas diligentissime persecutus est: Anno (inquit) 796, Leo Papa XCVI ordinatur. Sedit annis 20. Hic Carolus fecit Imperatorem. Et infra: Anno (inquit) Dominicæ Incarnationis 801, Urbe vero condita 1532, Carolus Magnus rex

Francorum, Pipini regis filius, septuagesimo tertio loco ab Augusto Romanorum imperator consecratus est anno regni sui 33. Sic imperavit annis 14. Cum enim pro calumnia Leoni Papæ ingesta Romam veniret, et Natale Domini ibi celebraret, in ipsa die sacratissima ad Missarum solemniam veniens, dum ante Confessionem B. Petri Apostoli ab oratione surgeret, nihil minus speranti Leo Papa coronam imposuit, et imperatorem Romanum pronuntiavit. Hæc ille; qui sicut hoc loco translationem imperii, et Caroli creationem soli Pontifici tribuit, ita quoque in reliquo Chronico semper sibi similis, de aliorum imperatorum creatione loquitur. Quarum duas exempli gratia hic subiiciemus: Anno (inquit) 875, Carolus (Calvus) Romam tendens, a Joanne Papa efficitur imperator. Et infra: Anno 962. Otho rogatu Joannis Papæ, et querimonia multorum de Berengario, et filio proclamantium Romam tendit, ibique imperator ab eodem Papa factus, Berengarium capit.

XVIII. — Lupoldus Bambergensis in præmio libri de iuribus imperii: De sacri (inquit) regni et imperii Romanorum viribus a tempore, et post tempus translationis ipsius imperii de Græcis imperatoribus in personam Caroli Magni ad reges Francorum, et ad Germanos, per sacrosanctam Romanam Ecclesiam factæ, secundum mei modicitatem ingenii tractaturus etc. Et infra in primo capite: Dum, inquit, in sacratissima die Natalis Domini, sub anno ejusdem Domini 801, in Ecclesia sancti Petri ab oratione surgeret, Leo Papa coronam capiti ejus imposuit; et a cuncto populo acclamatum est, Carolo Augusto etc.

XIX. — Matthæus Palmerius in Chronico anni 801: Carolus, inquit, a Leone Pontifice Augustus est appellatus, et oblitteratum jam pene in Italia Romanum imperium re-sumpsit, primusque post Augustulum apud Romanos imperavit annis 14.

XX. — Blondus Flavius Decadis II. lib. 1: Leo, inquit, Pontifex, populi Romani scito, precibusque Carolum imperatorem Romanorum declaratum diademate, vetusto imperatorum capitis gestamine, coronavit.

XXI. — Æneas Sylvius in Abbreviatione Blondi, — et XXII — Baptista Platina in vita Leonis Papæ III, iisdem omnino verbis rem eadem declarant. Atque hic primum invenimus scitum populi Romani nominatum in creatione Caroli imperatoris. Sed nihil

causæ nostræ officit: tum quod merito his duobus auctoribus, qui ante annos centum floruerunt, anteponeere possimus vetustissimos et plurimos scriptores, qui nihil ejusmodi tradiderunt: tum etiam quod scitum populi Romani, cujus hic mentio fit, non ad Carolum imperatorem creandum, sed ad ejus creationem a summo Pontifice impetrandam pertineat: id enim significat adjuncta illa vox, precibusque. Quorsum enim preces ad Romanum Antistitem, ut is Carolum imperatorem diceret, si populi scito, (id est) populi auctoritate imperator creari poterat? Si quid ergo tum populus Romanus decrevit, id certe solum decrevit, ut a Romano Pontifice peteretur, ut ipse, qui solus id facere posset, imperium a Græcis ad Francos transferret.

XXIII. — Joannes Trithemius in Catalogo scriptorum: Leo, inquit, Papa III, natione Romanus, post Adrianum Pontificem sedit annis 20, vir in scripturis tam divinis quam sæcularibus valde eruditus, morum quoque et vitæ sanctimonia clarissimus, Carolum cognomento et opere Magnum, ad imperium Romanorum unxit, et hanc dignitatem a Græcis in Francos transtulit.

XXIV. — Antonius in histor. part. 2. tit. 14. cap. 4. Carolus Magnus, inquit, primus Francorum Romanum imperium accepit, conferente sibi illud seu confirmante Leone Papa. In quibus verbis illud «seu confirmante» ea de causa additum videtur, quia magnam partem provinciarum imperii Occidentalis jam Carolus tenebat titulo regis Francorum, et Longobardorum: voluit enim Pontifex, non solum novo imperatori jus dare ad ea quæ nondum acquisierat, sed etiam confirmare quod acquisierat.

XXV. — Joannes Nauclerus in Chronologia sua, generatione 27: Eo die (Natali Domini) imperium Romanum a Græcis in persona Caroli Magni translatum est in Germanos. Et infra: Sic monarchia mundi, quæ stetit apud Græcos quingentos ferme annos, residet apud Germanos, non sine felici auspicio Ecclesiæ Romanæ.

XXVI. — Robertus Gaguinus lib. IV. Compendii de rebus gestis Francorum: Carolus (inquit) Pontificem restituit; restitutori suo gratificaturus Leo III sacerdotum habito conc. 8. kal. Januarii, cum Francorum regnum tres et triginta annos administrasset, Augustum appellat, gratum nomen Romanis.

XXVII. — Philippus Bergomeasis lib. XI Supplementi: Pontifex, inquit, infamia liber, Carolo aliquam relaturus gratiam, cum videret imperatores Constantinopolitanos ægre id nomen tueri, Idibus decembris, anno salutis nostræ 800, in Basilica B. Petri post sacra solemnia, populi Romani precibus rogatus, Carolum Romanum imperatorem declaratum diademate decoravit, acclamante ter populo: Carolo Augusto, a Deo coronato, magno et pacifico imperatori vita et victoria. In quibus verbis illud solum est observandum, retulisse Philippum Caroli coronationem ad annum Domini 800. non ad 801. ut superiores omnes historici; quod annum veteres inchoarent a Natali Domini, hic vero auctor more nostro a kalendis Januarii. Itaque nulla inter eos dissensio de anno est; cur autem Philippus idibus Decembris, contra veterum omnium sententiam, scripserit Caroli coronationem esse factam, non certo scio, neque res tanta est, ut in ea diligentius investiganda desudandum sit.

XXVIII. — Joannes Cuspinianus, quem Illyricus maximi facere solet, in vita Caroli Magni: Cum magno, inquit, illo Natalis Salvatoris nostri die templum oraturus, Carolus, ingrederetur, nihil minus speranti Leo Pontifex coronam capiti suo imposuit, imperatoremque Romanum pronuntiavit; cui ab universo populo acclamatum est, Carolo piissimo Augusto, a Deo coronato etc. Item in vita Caroli Calvi: Interim, inquit, Carolus Italiam ingreditur, quem Joannes VIII Summus Pontifex benignissime accepit diademate imperiali, ac Augusti nomine adornat: acceptis tamen ab eo multis magnisque muneribus.

XXIX. — Jacobus Wymfelingius in Epitome rerum Germanicarum cap. 9: Pontifex, inquit, Carolo aliquam gratiam relaturus, cum videret imperatores Constantinopolitanos ægre id nomen tueri, ac ob eam rem Urbem et Italiam ipsam magnas calamitates passam, in Basilica Petri post solemniam sacra, populi Romani scito et precibus ipsum Carolum magna voce imperatorem decernit, ac diademate donat.

XXX. — Polydorus Virgilius lib. IV. de inventoribus rerum cap. 7. alias 10: Quas ob res, inquit, Leo III ipsum Carolum Magnum fecit imperatorem.

XXXI. Raphael Volaterranus lib. III. Geographiæ: Leonem III, inquit, Pontificem a

Romanis expulsam, ac ejus auxilium implorantem per legatos confestim, deinde per se tertio veniens in Italiam, compressa seditione, ac inimicis expulsis (Carolus Magnus) restituit. Pro quibus meritis ab ipso primum imperator consalutatus, nomen quod annos fere 330 cessaverat, Occidenti restituit.

XXXII. — Donatus Acciaiolus in vita Caroli Magni: Primo adventu, inquit, omni motu sedato, noxiis supplicio affectis, Pontificem Romanum cum ingenti gloria in Urbem (Carolus) restituit: a quo mox pro suis egregiis meritis, et singulari erga libertatem omnium Christianorum fide, Augustus appellatus, imperatorium nomen, dignitatemque suscepit: non solum assentiente, sed etiam applaudente populo Romano.

XXXIII. — Albertus Krantzius, auctor et Germanus, et diligens, et Illyrico præter cæteros familiaris, tandem aliquando coronam hanc insignium virorum, ac testium, claudat. Is igitur lib. II. Saxonie, cap. 18: Tum vero, inquit, in die nati Salvatoris, primo post 800. inchoante anno, cum nihil tale Carolus aut cogitaret aut speraret, magisque recusaret alienum invadere imperatoris honorem, infra Missarum solemniam, dum ante Confessionem B. Petri Apostoli ab oratione surgeret, Papa ei coronam imposuit, et imperatorem Romanum pronunciavit. Idem lib. I. Metropolis cap. 14: Olim, inquit, imperatores non passi vivere Pontifices, ad supplicia devocabant, et Græculi postquam apud eos extincta stirpe Constantini, et deinde Magni Theodosii, non habuere Pontificem, nisi quem ipsi confirmassent; mutata sunt vices: ut non habeatur imperator, nisi quem Romanus Pontifex confirmarit, et consecrarit. Domini est terra, et plenitudo ejus Ipse transfert regna, et imperia, dignissimeque ad suum in terris Vicarium hoc sacrum ministerium delegavit.

Habemus igitur ex continuata serie historicorum, translationem imperii Romani a Græcis ad Francos, eamque Romano Pontifice auctore factam, non fictam, nec fabulosam, ut Illyricus mentiebatur, sed certam, atque exploratam esse, ut jam in dubium revocari, nisi ab Illyrico, homine impudentissimo, vel etiam parum sano, non possit.

CAPUT V.

Proferuntur testimonia et confessiones principum de translatione imperii a Græcis ad Germanos per Romanum Pontificem facta.

Etsi ad eam rem, quam probandam suscepimus, tot clarissimorum historicorum testimonia in medium allata sufficerent; statui tamen ipsorum etiam imperatorum tum Latinorum, tum Græcorum, nec non quorundam aliorum principum confessionem, et sententiam addere; ut (si fieri possit) erubescat adversarius id negare, quod ipsi principes, quorum maxime interest, ultro gratissime confitentur.

I. — Principio Carolus Magnus, qui primus imperium a Rom. Pontifice delatum suscepit, primus quoque id ab eo se accepisse testatus est. Siquidem cum testamento imperium filiis divisisset, rem totam a Leone Pontifice confirmari voluit, ut non sine consensu ejus, a quo illud acceperat, imperium aliis tradere videretur. Aimoinus lib. IV. de rebus gestis Francorum cap. 94: Testamentum, inquit, Caroli Leoni Papæ missum est, ut approbaretur; quod et factum est. Ado Viennensis in Chronico 6. ætate: Imperator, inquit, inter filios suos regna dividit: ut sciret quisque, si superstes esset, quam partem tueri, et regere debuisset. Testamentum inde factum, et jurejurando ab optimatibus Francorum confirmatum, et Leoni Papæ missum, ut sua manu subscriberet. Denique Annales Francorum vetustissimi sic habent: Hæc omnia litteris mandata sunt, et Leoni Papæ, ut ipse sua manu subscriberet, per Eginarthum missa. Quibus Pontifex lectis, et assensum præbuit, et propria manu subscripsit.

II. — Lotharius Ludovici filius, Caroli nepos, ut Ado scribit in Chronico, Ludovicum filium suum per se regem Italiae fecit; sed cum imperatorem quoque illum fieri vellet, Romam ad Pontificem misit per Drogonem patruum suum. Atque eo modo Ludovicus junior a Sergio Papa imperator creatus est. Vides igitur Lotharii primi confessione, regem ab imperatore fieri posse; imperatorem non item, nisi Summi Pontificis confirmatio et consecratio accedat. Neque verum est quod quidam objiciunt, a Carolo Magno Ludovicum filium imperatorem et

Augustum appellatum ante Pontificis confirmationem; nam (ut paulo ante diximus) testamentum quo Carolus imperium filiis relinquebat, a Leone Papa, ipso Carolo petente, confirmatum est. Constat autem ex historicis, Ludovicum non ante confirmatum illud testamentum, sed aliquanto post a patre appellatum Augustum. Nam Annales Francorum ponunt testamenti confirmationem anno 806, Ludovici autem assumptionem ad Imperium anno 813. Itaque Ludovicum imperatorem Leo III. confirmavit, ac postea Sthephanus IV. coronavit.

III. — Carolus Calvus, Ludovici junioris in imperio successor, insigne testimonium nobis præbet. Nam cum esset ei cum Ludovico fratre, Germaniæ rege, de imperio adipiscendo contentio, mira celeritate Romam accurrat, et multis magnisque muneribus aditum sibi ad Pontificis gratiam, ac per eam ad imperium patefecit. Sed verba historicorum audiamus. Joannes Cuspinianus in vita Caroli Calvi: Ipse (Carolus) omni mora abjecta, summa cum festinatione Alpibus superatis, in Longobardiam contendit, ut hinc recta Romam proficiscatur pro corona imperiali, in Franciam Cæsarium nomen allaturus. Ludovicus Germaniæ rex filium mittit Carolum, ut iter prohibeat: et cum is cederet, indignatus pater, alium quoque filium cum exercitu mittit, qui Carolum avertat: sed cum copiis præstaret, et potentiam ferre non posset, reversus ad patrem, missus in Franciam cum exercitu diris incursionibus eam vexat. Interim Carolus Italiam ingreditur, quem Joannes VIII Summus Pontifex benignissime accepit, diademate imperiali, ac Augusti nomine adornat: acceptis tamen ab eo multis magnisque muneribus. Item Regino lib. II. Chronici de re eadem sic loquitur: Anno 877, Carolus (Calvus) Romam secundo profectus est, ubi jam pridem imperatoris nomen a Præsule Sedis Apostolicæ Joanne ingenti pretio emerat. Rursum Marianus Scotus lib. III. Chronici: Carolus, inquit, Romam perveniens, datis Joanni Papæ magnis muneribus, imperator factus est. Hic ego libenter quærerem ab Illyrico: Si nihil imperatori, quod ad imperium attinet, aut solam cæremoniam coronationis Papa dare solet, quorsum Ludovicus rex Germaniæ, tanto studio fratrem Carolum Calvum ab itinere Romano avertere conabatur? Quorsum Carolus ipse tanto labore, ac dispendio Romam ad Pontificem venit?

Quorsum tam diligenter pretiosis etiam muneribus, Pontificis animum sibi conciliavit? Cur maluit potius cum fratris exercitu in certamen descendere, ac pati ut regnum suum a fratris exercitu vastaretur, quam imperii coronam de manu Pontificis non accipere?

VI. — Albertus imperator (ut auctor est in Chronico suo Albertus Argentinensis, qui illo ipso tempore vixit) a Bonifacio Papa VIII. vehementer contendit, ut imperium sibi, et hæredibus confirmaret, id quod minime impetravit. Voluit enim summus Pontifex imperatorem Romanum eligi, non nasci. Sed ex illa Alberti contentione quis non videt, quæ fuerit ejus sententia de potestate summi Pontificis in evehendis hominibus ad imperium?

V. — Henricus VII Alberto successit electus ex comite Lucemburgensi. De eo sic loquitur Conradus Vercerius in libro de rebus gestis Henrici VII. Lucemburgius, inquit, mittit in oram Narbonensem, qui a Clemente Papa V. postulent, ut ratam sibi facere subrogationem pro more dignaretur.

VI. — Ludovicus IV, qui post Henricum VII. imperavit, tametsi cum Romano Pontifice perpetuas inimicitias gesserit, quod ab eo non modo non confirmatus, sed etiam excommunicatus, et dejectus de sede imperatoria fuisset, tamen nunquam destitit occasiones quærere, quibus in gratiam Pontificis rediret, et ab eo restitutionem in imperium impetraret. Scribit enim Albertus Argentinensis in Chronico, eundem Ludovicum defuncto Joanne Papa XXII. misisse ad Benedictum XII. qui Joanni successerat, legatos, qui demississimis precibus peterent absolutionem, et restitutionem.

VII. — Carolus IV, inquit Theodoricus de Nihem in Nemore, tractatu 6. cap. 33, procuravit talem qualem electionem dicti Vencelai regis per Urbanum VI. orto jam schismate, ac in ejus principio fecit approbari. Et per hoc acquisivit idem Urbanus, quod dictus Carolus imperator adhærebat eidem.

VIII. — Fridericus I. cum in Italiam ad Pontificem Adrianum IV. venisset, ita coronam per Oratorem suum a Pontifice petiit, ut apertissime testaretur, agnoscere se summam imperii dignitatem et (ut ipse loquitur) plenitudinem, nisi a Summo Pontifice haberi non posse. Sic enim ea de re scribit Albertus Krantzius lib. VI. Saxonie cap. 16. « Pontifex dignatione sua flectere contenderat Germanorum formidatam insolentiam, et venit in castra regis cum solemnibus, Pontificeque sum-